- בגרות ב: **היסטוריה א'**
- מספר יחידות הבגרות: 1
- כותב פתרון הבחינה: יוסי גילרמן וניר הוניג
- מועד הבחינה: 11/1/2018
- שעת הבחינה : 12:00

פרק ראשון:

1.א. המאפיינים המלכדים את בני הלאום:

שפה: לכל עם יש שפה השייכת לבני הלאום. השפה משמשת את בני הלאום להפצה של חומרי תעמולה, ספרות, שירה הייחודית לבני הלאום. השפה היא למעשה כלי המבדיל בין בני הלאום לבין בני לאומים אחרים הדוברים שפה אחרת, וכך נוצרת תחושת הזדהות לכלל בני הלאום.

הקמת מדינה על אדמת המולדת: בני הלאום מחוברים בקשר רגשי לאדמת המדינה הריבונית שלהם. המונח הלאומי "מולדת" מבטא את השאיפה שכל אחד מבני הלאום, ללא קשר למקום בו נולד, יחזור לחיות על אדמת הלאום וכן יפעל לטובת הגנת המולדת מפני כובש זר. אדמת המולדת היא למעשה המקום בו בני הלאום צריכים להקים את מדינתם ולחיות באופן חופשי ועצמאי, ללא תלות בלאום אחר, במדינת הלאום שלהם.

מנהגים ומסורת: לכל עם יש מנהגים המייחדים אותו משאר הלאומים. המנהגים כוללים לבוש ייחודי, מאכלים, שירים, סיפורים הכוללים גיבורים לאומיים וכן חגים אשר מצוינים רק על ידי בני הלאום.

היסטוריה משותפת: לכל לאום יש עבר משותף הכולל אירועים חשובים בהתפתחות הלאום. ההיסטוריה המשותפת כוללת גיבורים לאומיים שהנהיגו את הלאום, אירועים טראומתיים או סיפורי גבורה שהשפיעו על בני הלאום בעבר.

קידום הכי גדולים. בהכל.
*2055
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT

סמלים: לכל לאום יש סמלים המבטאים את מאפייניו הייחודיים. הסמלים יכולים לכלול: דגל, מטבע, המנון. תפקיד הסמלים הוא ליצור תחושת שייכות לכל בני הלאום. תחושת השייכות נוצרת כאשר כל בני הלאום מזדהים עם הסמלים המייחדים אותם ומבדילים אותם מלאומים אחרים.

<u>שני מאפיינים הבאים לידי ביטוי בקטע:</u>

- **היסטוריה משותפת -** לפולין יש היסטוריה של למעלה משמונה מאות שנים. בעבר הייתה מדינה חזקה
- **הקמת מדינה על אדמת המולדת –** מדינות אירופה כבשו את אדמת פולין (שכניה החמסנים) וחילקו ביניהן את אדמת המולדת הפולנית. למרות זאת הפולנים תמיד היו פטריוטים בלבבם ושאפו להקים את פולין מחדש.

<u>1.ב. מאפייני מנהיגי התנועות הלאומיות באירופה:</u>

- **מנהיגים כריזמטיים –** מנהיגים שידעו לסחוף אחריהם את ההמונים לידי יציאה למהפכה ולמאבק צבאי ופוליטי כנגד מדינות ומעצמות חזקות.
- **אנשי רוח –** חלק ממנהיגי התנועות הלאומיות היו אנשי רוח כדוגמת: סופרים ומשוררים. יצירתם הכתובה הביאה לליכוד בני הלאום סביב המטרה להקים מדינת לאום.
- **מנהיגים פוליטיים וצבאיים –** חלק ממנהיגי התנועות הלאומיות היו אנשים בעמדות פוליטיות, כמו ראשי ממשלה, שרים או מנהיגי צבא. משרות נעלות אלה אפשרו להם להשתמש בכוחם הפוליטי והצבאי וכן לעמוד בראש הזרם הלאומי ולהביא לידי מימוש הלאומיות.

<u>המנהיג של התנועה הלאומית: תיאודור הרצל.</u>

- **מנהיג כריזמטי –** הרצל ידע לסחוף אחריו את ההמונים. הוא כונה על ידי חלק מהיהודים והגויים "מלך היהודים". הייתה להרצל יכולת להשתמש בכוחה של התקשורת לטובתו ולהביא לידי הפצת הרעיון הציוני והטמעתו בלבבות היהודים במסגרת נאומים שנשא ובחזונו הספרותי.

- **איש רוח –** הרצל היה סופר ומחזאי. בספרו "מדינת היהודים" כתב הרצל את גישתו לבעיית היהודים ולפתרונה. כמו כן בספרו "אלטנויילנד" עיצב הרצל את דמותה של המדינה היהודית העתידית.

2א. **הלאומיות באיטליה.**

אחת המעצמות שעיכבו את איחודה של איטליה ומימוש הלאומיות האיטלקית הייתה אוסטרו הונגריה..

בתקופת מימוש הלאומיות באיטליה פעל קמיליו קבור, ראש ממשלת פיומנטה סרדיניה. מטרתו הייתה להקים פדרציה באיטליה, כלומר מדינה המורכבת מברית בין מדינות עצמאיות.

המטרה הראשונה של קבור הייתה לגרש את האימפריה האוסטרו הונגרית משטחי צפון איטליה. לצורך מטרה זו כרת קבור ברית עם קיסר צרפת, נפוליאון השלישי.

נפוליאון הסכים לשתף פעולה עם קבור בשל רצונו להחליש את האוסטרים, תוך הקמת מדינה איטלקית פדרלית שלא תאיים על עליונותה של צרפת.

כלומר, על מנת לגבור על אוסטרו הונגריה היה צריך קבור לצאת למלחמה כנגד האוסטרים, לחבור לנפוליאון השלישי, ובכך כמובן, מהווה אוסטרו הונגריה גורם מעכב במימוש הלאומיות האיטלקית.

2.ב. בתחילת המלחמה העדיפה ההנהגה הציונית (בראשות אוטו וארבורג) לנקוט **מדיניות ניטרלית** (עמדה אשר אינה תומכת בצד מסוים מבין היריבים). לכן גם הועבר מרכז התנועה לקופנהגן בדנמרק שהייתה גם היא מדינה ניטרלית.

<u>השיקולים אשר גרמו להחלטה על מדיניות ניטרלית היו:</u>

- כאזרחים הצטרפו יהודים לצבאות של שתי הבריתות היריבות ונאלצו להילחם אלה נגד אלה.
- הצורך לשמור על ביטחון הישוב היהודי שהיה תחת שלטון האימפריה העותומאנית אשר הצטרפה למדינות המרכז.

טיעונים אפשריים מתוך הקטע לביסוס עמדתו של וייצמן:

- מדינות ההסכמה ככל הנראה ינצחו את המלחמה – בריטניה שייכת למדינות אלה ולכן עדיף לתמוך בצד המנצח
- לאחר המלחמה יתכנו שינויים הכוללים הקמת מדינות לאום – כלומר יש הזדמנות להקים מדינה ליהודים.
- אנגליה לוחמת לצידן של אומות קטנות – כלומר היא תסייע לעם היהודי להקים את מדינת העם היהודי.
- סביר שאנגליה תכבוש את ארץ ישראל – לכן לא כדאי לתמוך בעות'מאניים, מכיוון שהם לא יהיו בעלי הארץ עם סיום המלחמה.

פרק שני:

3.א. **הגורמים לצמיחת הלאומיות באירופה:**

<u>רעיונות תנועת ההשכלה:</u>

רעיונות תנועת ההשכלה הופיעו באירופה וסמלו את "עידן הנאורות" בקרב בני האדם. תנועת ההשכלה קראה לאדם לחשוב, להשכיל, לקחת החלטות בעצמו ולשחרר את עצמו מחסות של הכנסייה ומהאמונה הדתית. כמו כן, תנועת ההשכלה עסקה רבות בנושא הממשל במדינה והעברת הכוח מהשליטים האבסולוטים אל העם וההמונים. בכך הייתה תנועת ההשכלה תנועה מהפכנית.

תנועת ההשכלה השפיעה על צמיחת הלאומיות באופן הבא: תנועת ההשכלה הביאה לעולם את **הרציונליזם, כלומר,** התפיסה לפיה קיים היגיון בטבע שניתן לגלותו באמצעות המדע. רעיון זה הביא רבים מאזרחי אירופה להתרחק מהדת הנוצרית (והיהודית) ולחפש לעצמם מכנה משותף וזהות חדשה במקום הזהות הדתית. מקום זה נתפש על ידי **הלאומיות** – הקשר של האדם למדינה וללאום.

בנוסף, תנועת ההשכלה תמכה ברעיון לפיו כל בני האדם שווים מלידתם וחופשיים מלידתם. ברוח זו טענו אנשי תנועת ההשכלה כי כל בני האדם זכאים לזכויות הטבעיות (חיים, קניין חירות). כרהביאה תנועת ההשכלה את הרעיון לפיו השלטון במדינה צריך לשרת את צרכי העם וכי לעם יש אפשרות להחליף את השלטון במדינה. אחד המשכילים הבולטים בתחום זה היה ז'אן ז'ק רוסו שהביא לעולם את רעיון האמנה החברתית – לפיו

קידום הכי גדולים. בהכל.
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT
*2055

העם מוותר על חלק מחירויותיו מתוך רצון עצמי ומעניק אותן לשלטון, ועל השלטון מוטלת החובה לשרת נאמנה את העם.

<u>תוצאות המהפכה התעשייתית (המודניזציה)</u>

מסגרת תהליך זה חלה התקדמות מדעית וטכנולוגית, בעיקר במערב ובמרכז אירופה. ההתפתחות הטכנולוגית הביאה למספר שינויים מרכזיים:

המצאת המכונה: שהביאה לצמצום הצורך בעבודה בתחום החקלאות וכך נוצר תהליך העיור באירופה. במסגרתו עזבו פועלים רבים את הכפרים ועברו אל הערים התעשייתיות.

המצאת הרכבת: רכבת הקיטור אפשרה להעביר אנשים ומסרים במהירות למקומות רחוקים שפעם לא היה קשר ביניהם.

המצאת מכונת הדפוס: שאפשרה להדפיס כתבי עת כמו: עיתונים, כרוזים, ספרים, בכמויות.

הקשר בין התעוררות הלאומיות לבין המודרניזציה:

בערים התמודדו הפועלים (לשעבר איכרים) עם מעבידים ומנהלי עבודה. מאבקם כנגד המעבידים ולמען זכויותיהם כמועסקים עורר בהם את הצורך להגדיר לעצמם מאפיינים משותפים כלאום.

בנוסף, לעיר הגיעו אנשים ממחוזות שונים בעלי שפה, תרבות ומנהגים שונים. על מנת למצוא לעצמם מכנה משותף החלה להתעורר בקרבם תודעה אודות זהותם הלאומית המיוחדת.

מעבר לאלה, המצאות חדשות בתחום התחבורה, כמו רכבת הקיטור ואונית הקיטור, אפשרו להפיץ את רעיונות הלאומיות ברחבי המדינה ולא רק בתחום המגורים המצומצם (הכפר או העיר).

<u>כיבושי נפוליאון:</u>

הקיסר נפוליאון בונפרטה יצא למסע כיבושים במרכז ומזרח אירופה. במהלך המסע כבש מדינות רבות והשליט עליהן את ריבונותו. נפוליאון הביא למדינות אירופה את רעיונות

המהפכה הצרפתית: החירות, השוויון והאחווה. יחד עם את, נפוליאון העמיד בראש כל מדינה שליט בובה מטעמו.

כיבושי נפוליאון השפיעו על צמיחת הלאומיות: כקיסר צרפת, חייב נפוליאון את עמי אירופה הכבושים לקבל על עצמם את עליונותה של התרבות הצרפתית. דרישה זו הולידה כנגד נפוליאון את צמיחת רצון העמים לבטא את לאומיותם ולדרוש את סילוק השלטון הצרפתי מאדמת המולדת. ברוח זו, החלו העמים לחפש את המאפיינים המייחדים אותם כלאומים: היסטוריה משותפת, סמלים משותפים, שירי עם, סיפורי עם.

<u>3.ב. שני גורמים ייחודיים שהשפיעו על צמיחת התנועה הציונית:</u>

האנטישמיות המודרנית: האנטישמיות מסוג זה התבססה על שנאה לגזע היהודי. זאת בניגוד לאנטישמיות המסורתית (שנאת ישראל) שהתבססה על היות היהודים שייכים לדת אחרת.

האנטישמיות המודרנית התחזקה נוכח קבלת האמנציפציה במדינות מרכז ומערב אירופה, והשתלבות היהודים בחברה האירופאית והגעתם של יהודים למשרות מפתח במסגרת הכלכלה והפוליטיקה במדינות אלה.

אחד הגילויים לאנטישמיות מסוג זה היה משפט דרייפוס.

הקשר לצמיחת הרעיון הציוני: בקרב היהודים הייתה תקווה שקבלת האמנציפציה תביא להשתלבותם באירופה ולהיעלמותה של האנטישמיות. התחזקות האנטישמיות באירופה והתחזקותה של אנטישמיות מסוג חדש (מודרנית) הביא להבנה שאין ליהודים אפשרות אמתית להשתלב במדינות אירופה, ועליהם לשאוף להקמת מדינה יהודית משל עצמם, באמצעות הקמת תנועה לאומית יהודית, היא התנועה הציונית.

הפחד מהתבוללות: בעקבות קבלת האמנציפציה במרכז ובמערב אירופה, החלו יהודים רבים להתרחק מהדת היהודית ולהשתלב בחברה האירופאית. דוגמאות להשתלבות זו באו לידי ביטוי בהחלפת שמות פרטיים לשמות אירופאים (תיאודור הרצל), יציאה מהשכונה היהודית, ניתוק הקשר עם הקהילה הדתית היהודית וכניסה ללימודים אקדמאיים שהחליפו את לימודי הדת היהודית.

הקשר לצמיחת הציונות: ההתבוללות של היהודים בחברה הדאיגה חוגים דתיים בקרב היהודים שחיפשו את הדרך לשמור על קיומה של היהדות ולשמור על הקשר בין היהודים

קידום הכי גדולים. בהכל.
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT
*2055

המתבוללים לבין היהדות. הדרך הטובה לכך הייתה הקמת מדינה יהודית לאומית שבה היהודים יחיו בקהילה יהודית, וכך יוכלו לשמור על מאפיינים הייחודיים כיהודים.

4.א. הסיבות לעלייה היהודית לארץ ישראל בשנים 1881 – 1914

התחזקות האנטישמיות: גילויי האנטישמיות באירופה בשנים אלה הביאו יהודים רבים לעזוב את היבשת ולעלות לארץ ישראל. גילויים אלה כוללים, בין השארL

פוגרום "סופות בנגב" שהתרחש ברוסיה ב-1881 עורר זעזוע רב וגרם ליציאה המונית של יהודים מרוסיה, שחלקם עלו לא"י. הזעזוע נוצר עקב חוסר התייחסות של שלטונות רוסיה לפרעות ביהודים (התערבו לאחר מספר ימים של פורענות).

חקיקה אנטישמיות: יהודי רוסיה סבלו ממגבלות שהטילו עליהם השלטונות. לדוגמה: "חוקי מאי" ברוסיה שכללו: צמצום תחומיי המחיה של היהודים ל"תחום המושב" (תחום שבו הרשה השלטון הרוסי ליהודים להתיישב), איסור על היהודים לעסוק במסחר בימי חג נוצריים וימי ראשון, איסור לבנות ולרכוש בתים מחוץ לערים ולעיירות. חוקים אלה פגעו קשות במצב הכלכלי של היהודים מאחר והגבילו את תחומי העיסוק שלהם למסחר זעיר, ולמלאכה. לפיכך מצבם הכלכלי של יהודי רוסיה הלך והחמיר.

התעוררות לאומית יהודית: הקמת התנועה הציונית, כינוס קונגרס באזל ופעילות ההסתדרות הציונית הביאו להסדרה וסיוע ליהודים במסגרת העלייה לארץ ישראל. הקמת המשרד הארץ ישראל ביפו אפשרה להעלות בצורה מאורגנת קבוצות של יהודים לארץ ישראל לשם עבודה חקלאית. מעבר לזה, לאחר הוויכוח בנוגע להצעת אוגנדה ולאחר מותו של הרצל, החלו ציונים רבים לחשוש לגורלה של הציונות. מתוך חשש זה החליטו רבים לקום ולעשות מעשה, ולעלות לארץ ישראל.

פנייה מארץ ישראל: המאמר "קול קורא" שנכתב על ידי יוסף ויתקין הביא לעלייתם של יהודים מרוסיה לארץ ישראל. ויתקין עלה לארץ בשנת - 1897 ועבד כמורה בגדרה, בראשון לציון ובכפר תבור. בכפר תבור הוא כתב את המאמר שפורסם בעיתונות היהודית ברוסיה. במאמר קרא ויתקין לצעירים יהודים ברוסיה לעלות לארץ ולהקריב קרבן כפי שעושים עמים אחרים למען ארצותיהם. יתכן שמאמר זה גרם להתגברות העלייה.

קידום הכי גדולים. בהכל.
*2055
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT

שני הישגים של העולים בשנים אלה בתחום התרבות והחינוך:

פעילותו של אליעזר בן יהודה: עלה לארץ ישראל בגל העלייה הראשון והתיישב בירושלים. הוא האמין שעם שמקים לעצמו מדינה זקוק לשפה משלו כסימן לעצמאות. שאיפתו הייתה להפוך את השפה העברית לשפה יום יומית - שפה "חיה".

בן יהודי פעל בדרכים הבאות: המציא מילים חדשות כמו עגבנייה וקטר, כתב את המילון העברי הראשון, פרסם עיתון בעברית ("הצבי"), ייסד את אגודת "שפה ברורה" לדיבור עברי ואת "ועד הלשון" שממנו התפתחה האקדמיה לעברית. כמו כן, בן יהודה הביא להקמתו של בית ספר במושבה ראשל"צ. בית ספר עברי ראשון שבו לימדו את כל המקצועות בשפה העברית. ב 1898 הוקם במושבה זו גן הילדים העברי הראשון. בהמשך הוקמו בתי ספר עבריים נוספים במושבות.

פעילותו העיקשת של בן יהודה להחדרת השפה העברית, הביאה לכך שמאות ילדי גנים ובתי ספר הפכו אותה לשפת אמם.

הנהגת טיולים בארץ ישראל: הטיולים נועדו לחזק את הקשר בין המתיישבים היהודים לאדמת הארץ. לדוגמא: תהלוכת הלפידים בחנוכה, הנטיעות בט"ו בשבט, תהלוכת ביכורים בשבועות. כך הפכו החגים לבעלי משמעות לאומית.

מלחמת השפות: בשלהי העלייה השנייה נסחף היישוב בארץ למאבק חריף, בענייני הלשון. מתוך עשרות בתי הספר ביישוב החדש, רק 6 לימדו בעברית. שאר בתי הספר היו בפיקוח חברת אליאנס הצרפתית וחברת עזרא הגרמנית. שתיהן לא היו חברות ציוניות וביקשו להפיץ את התרבות הצרפתית ואת התרבות הגרמנית. נגד אפוטרופסות תרבותית זו התקומם היישוב.

המאבק התרחש סביב הכוונה של חברת עזרא להכשיר את הקרקע לשם בניית מוסד טכניקום (הטכניון), ולידו בית הספר הראלי לשם הכשרת תלמידים. כאשר נודע ליישוב כי שפת ההוראה תהייה גרמנית החלו להישמע תגובות עוינות מצד מורים, סופרים, תלמידים, וחוגי הפועלים. מרד גלוי פרץ כאשר סירבה חברת עזרא ללמד מקצוע אחד בעברית.

בשלב הראשון התפטרו 3 מחברי הנהלת החברה, ובשלב השני התקיימו אסיפות מחאה בכל רחבי הארץ, ובשלב השלישי החרימו רוב המורים ותלמידים את מוסדות עזרה והקימו בתי ספר עבריים.

בסיום המאבק, נכנעה הנהלת החברה והחליטה על לימודי הפיזיקה והמתמטיקה בעברית.

משמעות המאבק: העברית נצחה, הוקמו בתי ספר חדשים עבריים ועצמאיים, החינוך השתחרר מהחסות של חברות וארגונים שאינם ציוניים.

4.ב. **קשיי העולים בשנות העלייה הראשונה והשנייה:**

חוסר ידע בחקלאות- מכיוון שהשלטון הרוסי הטיל על היהודים הגבלות בתחום החקלאות הם הגיעו לארץ ללא ניסיון. כתוצאה מכך העולים רכשו אדמות לא מתאימות וקשות לעיבוד. לדוגמא: מתיישבי חדרה קנו קרקע בוצית הנגועה ביתושי קדחת.

התנגדות השלטון הטורקי- הסולטן התורכי חשש כי עלייה המונית לארץ ישראל תביא בסופו של דבר למרד יהודי כנגד האימפריה. לכן הטיל הסולטן הגבלות על היהודים, כמו לדוגמא: "חוק הפתקה האדומה" (1901) שקבע כי כל יהודי שהגיע לארץ הפקיד את דרכונו ובתמורה קיבל פתקה שמאפשרת לו לשהות בארץ עד 3 חודשים.

קשיי הסתגלות לאקלים- העולים נאלצו להתמודד עם אקלים שונה מזה שאליו היו רגילים. בארץ האקלים היה חם ולח לעומת אקלים קר וייבש במזרח אירופה. העולים התקשו לעבוד תחת השמש הקופחת, וכן חלו במחלות כמו מחלת הקדחת.

מחסור בכסף- רוב אנשי העלייה הגיעו לארץ ללא רכוש רב ואמצעים כלכליים. ההשקעה בבניית ישובים חדשים, בבניית בתים, בחפירות בארות מים וכ' דרשה סכומי כסף גדולים.

קידום הכי גדולים. בהכל.
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT
*2055

מאפיינים של צורת התיישבות אחת: המושבות החקלאיות.

ייעודה - התיישבות חקלאית ויצרנית.

משק פרטי: לכל איכר אדמה משלו אותה הוא מעבד וממנה הוא ומשפחתו מתפרנסים.

חקלאות המבוססת על מונוקולטורה: התרכזות בסוג גידול אחד בכל מושבה: גפנים, עצי תות למשי, מטעי פרי

תמיכה כלכלית: רוב המושבות זמן קצר לאחר הקמתן נתמכו כספית על-ידי הברון רוטשילד.

שילוב חקלאות ותעשייה: כמו מפעל המשי בראש פינה והיקב בזיכרון יעקב.

קידום הכי גדולים. בהכל.
*2055
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT

פרק שלישי

5א. עקרי התוכן של הצהרת כורש:

כורש מכיר בהשם אלוהי ישראל כמי שבזכותו הוא הצליח בכיבושיו.

1. כורש מתיר לגולי בבל לעלות לירושלים אשר ביהודה ולבנות את בית המקדש.
2. כורש מורה לאלה שלא יעלו לירושלים להשתתף בבנייה בתרומות נדיבות.
3. כורש מחזיר לבית המקדש את כלי הפולחן שנלקחו שלל על ידי נבוכדנאצר.

<u>שתי סיבות למתן ההצהרה:</u>

א. כורש פוליתאיסט והוא מכבד ומאמין בכל האלים השונים.

ב. כורש דוגל בשלטון סובלני כזה שימנע מרידות של העמים הכבושים.

ג. כורש מתכנן מסע מלחמה נגד מצרים ומעוניין שיהודה תשוקם ותשמש כבסיס היערכות לצבאו לאחר המסע מבבל ולפני תחילת הקרבות.

ד. כורש מודע לכוחם של כוהני הדת והמקדשים ככאלה שבכוחם להשפיע על העם הכבוש ולכן מתייחס בכבוד אל כוהני הדת השונים ואף מסייע להם כלכלית.

5.ב. **"כתובת הגליל" מחזקת את מהימנותה של הצהרת כורש:**

- כתובת הגליל המיועדת לעם הבבלי נכתבה בשפה הבבלית, כמו שהצהרת כורש לעם היהודי נכתבה בעברית. מעובדה זו ניתן להסיק שכורש נהג לפנות לכל עם בשפתו של העם. העקביות העולה משפת שתי ההצהרות משמיטה חלק מהטיעונים שהועלו נגד הצהרת כורש ליהודים ובאותה המידה מחזקת את אמינותה של הצהרה שדומה בזה לכתובת הגליל.

- בכתובת הגליל עולה שמדיניותו של כורש כלפי כוהני הדת והמקדשים הבבליים דומה וכמעט זהה למדיניותו כלפי הכוהנים היהודיים ובית המקדש. גם במקרה זה ניתן לזהות דפוס חשיבה ופעולה של כורש כלפי מוסדות הדת של שני העמים הכבושים. ולכן ניתן לראות בהצהרת כורש וכתובת הגליל דפוס פעולה עקבי וזהה.

קידום הכי גדולים. בהכל.
*2055
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT

- בכתובת הגליל מציג עצמו כורש כמאמין באלים הבבליים ואף משבח אותם שרק בזכותם הוא זכה בכל ניצחונותיו. הצהרת כורש ליהודים נפתחת בהודעתו של כורש שאת כל ניצחונותיו נתן לו השם אלוהי יהודה. הזהות החוזרת בהבעת האמון של כורש באלים, מצביעה על מדיניות או אמונה אמתית באלים, עובדה המחזקת את אמינות ההצהרה בהיותה משקפת נאמנה את מדיניות כורש כפי שעולה מכתובת הגליל.

6א. הסבר והדגם את חשיבותו של בית המקדש לעם היהודי בתחום הדתי ובתחום הכלכלי- חברתי

הפולחן היהודי היה מבוסס על בית המקדש, ולמרות שלוחות הברית וארון הקודש אבדו עם החורבן, עדיין המקדש היה המקום הקדוש ביותר ליהודים והוא גם חיזק את מעמדה של ירושלים כמקום החשוב ביותר ליהודים. חלק גדול מכלל המצוות שחייב בהם היהודי, מבוססות על עבודת הכוהנים במקדש.

חלק מרכזי בעבודת המקדש הייתה הקרבת הקורבנות בשמו של כל העם היהודי ובכדי לזכותו במחילה מהשם על חטאים ועוונות שהעם עבר. הקורבנות נתפסו כמעשה שעשוי לרצות את השם כלפי חטאי היהודים וכמעשה הממרק עוונות. ביטול האפשרות שיהודי יוכל להקריב קורבן מנחה להשם בכל מקום אחר, הופכת את המקדש למקום היחיד והמרכזי שבו יהודי יוכל לשמור על פולחנו.

שלוש פעמים בשנה נערכו העליות לרגל לבית המקדש. המפגש בין עולי הרגל היה אירוע חברתי מרכזי בחי העם. המפגש של היהודים מהמקומות השונים, בין אם מיהודה ובין מחוץ ליהודה היה מפגש חברתי שהיה בכוחו להסיר מחיצות של זרות בין העולים, בנוסף להיותו מפגש דתי טעון רגשות שהיווה למעשה את המכנה המשותף להתכנסות ההמונית הזו.

פולחן הקורבנות בבית המקדש חייב להחזיק מערך גדול מאוד של בעלי חיים המיועדים לעולה פעלה שהייתה כרוכה במחזור כספי גדול מאוד להזנת בעלי החיים, החזקתם, ניקיון ועוד. אלפי יהודים עבדו כספקי שירותים למקדש שהסתמן כמעסיק גדול מאוד.

למקדש הגיעו תרומות מיהודה ומהקהילות שמחוץ ליהודה. עוצמה כספית זו מיצבה את המקדש כמקום עשיר מאוד. הכוהנים השתמשו בכספי התרומות לאחזקת הבית, תיקונים ושיפוצים, אחזקת הקורבנות, תפעול שוטף ומתן תרומות בסתר וגמילות חסדים.
עשירי ירושלים ויהודה נהגו לבטוח בעוצמתו הפיסית והרוחנית של המקדש והשתמשו בו ככספת מאובטחת לשמירת כספם שלהם.

6ב. חכמי יבנה ניסו ללכד מחדש את העם היהודי לאחר חורבן בית המקדש.

חכמי יבנה פעלו לשמור על אחדותו של העם היהודי בהיעדר בית המקדש בשמירה על אחדות ואחידות הפולחן:

א . עיבור השנה – חכמי יבנה הבטיחו שעיבור השנה וקביעת הלוח תעשה ביבנה עבור כל העם היהודי.

ב . הקמת בית המדרש ביבנה – שהיה המוסד העליון שבו פוסקים הלכות ותקנות כתחליף לסנהדרין שאבדה עם חורבן ירושלים. קביעת בית המדרש ביבנה הבטיחה את שמירת אחדותה של ההלכה והדיינים היהודיים.

ג. תחליף לעבודת הקורבנות – חכמי יבנה קבעו שאת הקורבנות יחליפו התפילה, גמילות חסדים ולימוד התורה. בכך הבטיחו חכמי יבנה את המשך החיים היהודיים גם בלי המקדש.

ד תחליף פולחני לבית המקדש – קביעת בית הכנסת כ"מקדש מעט" ומקום הפולחן המרכזי במקום בית המקדש.

ה. מיצוב יבנה כמרכז הלכתי היהודי מנע התפתחות של זרמים שונים ביהדות.

קידום הכי גדולים. בהכל.
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT
*2055

7א. מה הייתה מדיניות השלטון העקיף (מלך חסות) של רומא, ומדוע נקטה רומא מדיניות זו.

רומא העדיפה את השלטון העקיף על השלטון הישיר (הנציבים) כי מלך מתוך העם הנשלט אמור להבטיח יחסים רגועים ושקטים של העם כלפי האימפריה. מלך חסות הנבחר מקרב העם מכיר את ההוויה של עמו ועשוי למנוע חיכוכים עם העם.

הצבת מלך מתוך העם שידר ליהודים ברחבי האימפריה על יחסים תקינים בין האימפריה הרומית לבין העם היהודי כולו, בין ביהודה ובין מחוץ ליהודה.

מלך חסות היה משולל סמכויות לניהול מדיניות חוץ והוא קיבל אוטונומיה לעסוק בכל ענייני הפנים בממלכתו.

רומא הציבה שתי דרישות עיקריות לפני מלך החסות, להעלות את המיסים במועד ובשיעור שנקבע ולשלוח עזרה צבאית מיהודה על פי דרישת האימפריה.

מלך החסות היה חייב בהוכחת נאמנות מוחלטת לרומא ולקיסר. למעשה מלך החסות היה תלוי לחלוטין בחסדיה של רומא.

מלך חסות הורשה להחזיק צבא קטן לשמירת הביטחון בממלכתו והשתלב במערך ההגנה שייצרו הממלכות המרוחקות של האימפריה. אחזקת הצבא הייתה על חשבון הממלכה ובכך חסכה רומא את עלות החזקתו.

7ב. התפקידים של הנציב הרומי בארץ-ישראל.

הנציבים הרומים ביהודה היו בעלי סמכויות מעטות ורובן מרוכזות בענייני הפנים, בעיקר שמירת הסדר וגביית המיסים. הכוח הצבאי שעמד לרשותם היה מהרמה הנמוכה והוא הורכב מחיילות העזר. הנציב ביהודה היה כפוף לנציב הרומי שיישב בדמשק והוא היה זה שהחזיק בלגיונות רומיים שגיבו בין השאר את הנציב ביהודה. בין סמכויותיו של הנציב היה פיקוח על חי הדת, החזקת בגדי הכהן הגדול ומינוי כוהנים. כראש המערכת המנהלית ביהודה שימש הנציב גם כנציג העם מול האימפריה.

קידום הכי גדולים. בהכל.
לך תצטיין פסיכומטרי בגרויות מבחן אמי"ר GMAT
*2055

<u>הפעולות שדרדרו את היחסים בין רומי ליהודה הייתה –</u>

1. הקנזוס – מפקד האוכלוסין שבוצע על ידי הנציב הראשון...
2. הכנסת נסי הלגיונות לירושלים ....
3. פונטיוס לקח מכספי בית המקדש לבניית אמת מים ..
4. דרישתו של קליגולה להציב את פסלו במקדש ..
5. חייל רומי פגע בכבד המתפללים והנציב קומנוס לא הענישו. במהומות שפרצו נהרגו אלפי יהודים ..
6. היהודים והנכרים בקיסריה נקלעו לעימות שהסתיים בהרג 20,000 יהודים ..
7. הנציב פלורוס לקח מכספי המקדש ושילח את חייליו בירושלמים שמחו....